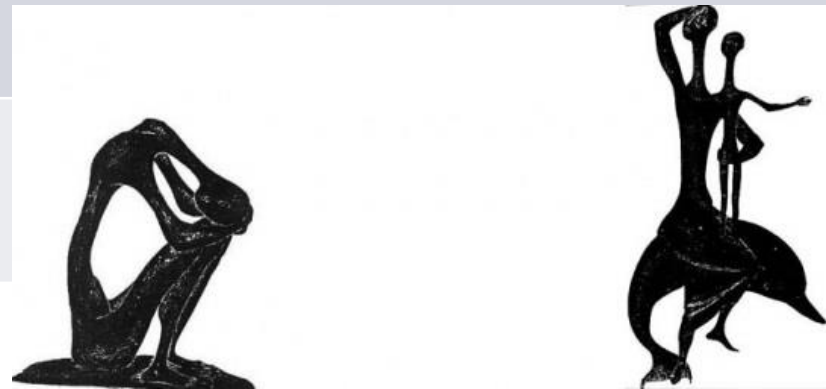

Τμήμα Φιλοσοφίας

Εργαστήριο Επεξεργασίας Φιλοσοφικών Θεμάτων

Αντιγόνη Ντόκα

Το πρώτο ερέθισμα για την συγγραφή μιας εργασίας- πηγές θεμάτων

Πού να ανατρέξω;

- Διατριβές και ερευνητικές εργασίες
- Επιστημονικά άρθρα
- Επιστημονικές αναφορές και εκθέσεις
- Βιβλία και επισκοπήσεις βιβλίων
- Επικοινωνία με ειδικούς
- Συζητήσεις με πιθανούς χρήστες των ευρημάτων της έρευνας
- Συζητήσεις με συναδέλφους

Βασικοί κανόνες συγγραφής της επιστημονικής εργασίας I

Πρέπει να προσέχω:

- Είναι σημαντικό να κατανοούμε τις ιδιαιτερότητες του γραπτού λόγου σε σχέση με τον προφορικό λόγο. Ο γραπτός λόγος είναι πιο αυστηρός, συνθετικός και συστηματικός
- Δόκιμες εκφράσεις στον προφορικό λόγο πιθανόν να μην χρησιμοποιούνται στο γραπτό
- Το ύφος της εργασίας πρέπει να είναι αντικειμενικό. Να αποφεύγονται εκφράσεις, που να υποδηλώνουν προκατάληψη
- Αποφεύγουμε γενικές εκφράσεις όπως π.χ., «Η επιστήμη έχει ανακαλύψει...»
- Θα πρέπει να αποφεύγονται κατηγορηματικοί, απόλυτοι ισχυρισμοί π.χ., «Όλοι οι συγγραφείς συμφωνούν ότι ο Ευριπίδης ήταν ο μεγαλύτερος τραγωδός της αρχαιότητας» ή «Το μεγαλείο της αρχαίας Αθήνας θα λάμπει πάντοτε»

Βασικοί κανόνες συγγραφής της επιστημονικής εργασίας I

Πρέπει να προσέχω:

- Όταν χρησιμοποιούμε τεχνικούς-επιστημονικούς όρους για τη σημασία των οποίων δεν είμαστε εντελώς σίγουροι, βάζουμε τους όρους αυτούς σε εισαγωγικά («»).
- Χρησιμοποιούμε επιχειρήματα για την τεκμηρίωση των θέσεων μας
- Δεν προβαίνουμε σε ηθικές κρίσεις π.χ., «Πρέπει να ...»
- Δεν χρησιμοποιούμε απλοϊκές, καθημερινές εκφράσεις
- Προβαίνουμε στην ορθή χρήση του επιστημονικού λόγου και του εννοιολογικού κώδικα της επιστήμης μας
- Προτιμώ τη διατύπωση ενός υποθετικού λόγου για παράδειγμα, «Θα μπορούσαμε πιθανόν να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι...», «θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι...», «τείνουμε στο συμπέρασμα ότι...»

Βασικοί κανόνες συγγραφής της επιστημονικής εργασίας II

Προσέχω πάντοτε στην **διατύπωση**:

- Σαφή και πλήρη δομή των προτάσεων: υποκείμενο – ρήμα – αντικείμενο/κατηγορούμενο
- Δεν χρησιμοποιώ τεράστιες προτάσεις, διότι συχνά χάνεται κάθε νόημα
- Εξασφαλίζω τη νοηματική σύνδεση των παραγράφων. Οι τελευταίες λέξεις της προηγούμενης παραγράφου προσπαθώ να συνδέονται με τις πρώτες λέξεις της επόμενης
- Το κείμενο δεν πρέπει να δημιουργεί συγχύσεις στον αναγνώστη, σαφής διατύπωση των θέσεων
- Αυστηρός έλεγχος των γραμματικών και συντακτικών λαθών
- Εισάγω αρίθμηση

Επιπλέον μέρη μιας επιστημονικής εργασίας

- Σε μια επιστημονική εργασία εκτός από τα βασικά μέρη της που έχουμε είδη αναφέρει, ο ερευνητής μπορεί να θεωρήσει την ανάγκη επιπλέον εξηγήσεων και αναφορών, οι οποίες εμπεριέχονται στα **παραθέματα** και στις **σημειώσεις**

Παραθέματα –Σημειώσεις

Μια επιστημονική εργασία μπορεί να περιλαμβάνει επίσης:

A. Παραθέματα:

- Οτιδήποτε έχουμε συμπεριλάβει στο κείμενό μας (είτε στο κυρίως κείμενό μας, είτε στο περιθώριό του), το οποίο το έχουμε αντιγράψει από κάποιον άλλο
- Συνήθως πρόκειται για απόσπασμά από κάποιο βιβλίο που έχουμε διαβάσει

Παραθέματα –Σημειώσεις

Μια επιστημονική εργασία μπορεί να περιλαμβάνει επίσης:

B. Σημείωσης:

- Οτιδήποτε χρησιμοποιούμε στο περιθώριο του κειμένου μας. Οι σημειώσεις μπαίνουν:
- Είτε στο τέλος της εργασίας, **«σημειώσεις τέλους»**
- Είτε, στο κάτω μέρος της σελίδας, **«υποσημειώσεις»**

Πώς γράφουμε παραθέματα I

Παράθεμα είναι:

- Οτιδήποτε έχουμε συμπεριλάβει στο κείμενό μας, είτε στο κυρίως κείμενό μας είτε στο περιθώριό του, το οποίο το έχουμε αντιγράψει από κάποιον άλλο

Οι βασικές αρχές που διέπουν τη χρήση των παραθεμάτων:

- Βάζουμε το χωρίο που παραθέτουμε μέσα σε εισαγωγικά («»)
- Αν είναι μεγαλύτερο από μία περίοδο, είναι προτιμότερο να αποτελέσει ξεχωριστή παράγραφο (συνήθως με μικρότερους χαρακτήρες και ελαφρά τραβηγμένη προς τα αριστερά)

Πώς γράφουμε παραθέματα II

Οι βασικές αρχές που διέπουν τη χρήση των παραθεμάτων:

- Δεν αλλάζουμε τίποτα στο απόσπασμα που παραθέτουμε
- Οι λέξεις, ακόμα και τα σημεία της στίξης, αναπαράγονται όπως ακριβώς έχουν στο πρωτότυπο
- Όταν θέλουμε να απαλείψουμε ένα μέρος του κειμένου, το δηλώνουμε με τη χρήση αποσιωπητικών μέσα σε αγκύλες: [...]

Πώς γράφουμε παραθέματα III

Οι βασικές αρχές που διέπουν τη χρήση των **παραθεμάτων**:

- Κάθε σχόλιο ή διευκρίνισή μας στο εσωτερικό του κειμένου είναι μέσα σε αγκύλες
- Διευκρινίζουμε αν η έμφαση είναι δική μας ή του συγγραφέα
- Η έμφαση αποδίδεται συνήθως με πλάγιους χαρακτήρες ή με υπογράμμιση
- Σημειώνουμε την πηγή του παραθέματος, δηλαδή το κείμενο από το οποίο προέρχεται, με βιβλιογραφική παραπομπή

Προσέχουμε: Βεβαίως η υπερβολική παράθεση αυτών που λένε οι άλλοι δεν είναι επιθυμητή καθώς μπορεί να εκληφθεί είτε ως έλλειψη προσωπικών απόψεων, είτε ως απουσία επιστημονικής έρευνας του θέματος

Πώς γράφουμε παραθέματα IV

Λαμβάνουμε υπόψιν μας ότι:

- Η υπερβολική παράθεση αυτών που λένε οι άλλοι δεν είναι επιθυμητή καθώς μπορεί να εκληφθεί είτε ως έλλειψη προσωπικών απόψεων, είτε ως απουσία επιστημονικής έρευνας του θέματος

Παραδείγματα παραθέματος

- Πιο συγκεκριμένα, ο Paton χαρακτηρίζει το ΥΔΨ «προσωρινή απερισκεψία» του Kant και θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να κρίνουμε μόνο με βάση το άρθρο αυτό καθώς, «συμβαίνει συχνά ένας φιλόσοφος που γερνάει ... να στρέφεται σε πιο σκληρές απόψεις από εκείνες που υποστήριζε στην ακμή του: ειδικότερα, μπορεί να στρέφεται στις λιγότερο εκλεπτυσμένες από τις πεποιθήσεις με τις οποίες ανατράφηκε»¹.

ή

- Πιο συγκεκριμένα, ο Paton (1986) χαρακτηρίζει το ΥΔΨ «προσωρινή απερισκεψία» του Kant και θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να κρίνουμε μόνο με βάση το άρθρο αυτό καθώς, συμβαίνει συχνά ένας φιλόσοφος που γερνάει ... να στρέφεται σε πιο σκληρές απόψεις από εκείνες που υποστήριζε στην ακμή του: ειδικότερα, μπορεί να στρέφεται στις λιγότερο εκλεπτυσμένες από τις πεποιθήσεις με τις οποίες ανατράφηκε¹

Παραδείγματα παραθέματος

Παράδειγμα:

Όπως τονίζει η Caldwell (1987), *ίσως η πλέον παρερμηνευμένη ιδέα για την καθημερινή φροντίδα είναι πως υποκαθιστά αντί να συμπληρώνει την οικογενειακή φροντίδα. Κάτι τέτοιο όμως είναι εσφαλμένο για δύο τουλάχιστον λόγους*

ή

Όπως τονίζει η Caldwell (1987), ίσως η πλέον παρερμηνευμένη ιδέα για την καθημερινή φροντίδα είναι πως υποκαθιστά αντί να συμπληρώνει την οικογενειακή φροντίδα. Κάτι τέτοιο όμως είναι εσφαλμένο για δύο τουλάχιστον λόγους
....

Παραδείγματα παραθέματος

Παράδειγμα:

Σύμφωνα με τον Kant, η απάντηση που θα δοθεί από τον ερωτώμενο δεν θα πρέπει να στηρίζεται στις προσωπικές του επιθυμίες και προθέσεις: «Το παρακάτω συνιστά λοιπόν μια ιερή και απροϋπόθετα δεσμευτική εντολή του λόγου, που δεν θα πρέπει να περιοριστεί από οποιεσδήποτε ευκολίες: Το να είσαι αληθοεπής (έντιμος) σε όλες τις δηλώσεις σου» (8: 427)¹¹.

Παραδείγματα παραθέματος

Παράδειγμα:

Από την επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας διαπιστώθηκε η ύπαρξη σημαντικών διαφορών ως προς το φύλο (Gartner, Larson, & Allen, 1991• Koenig, 1990• Levin & Vanderpool, 1991• Maton & Pargament, 1987• Paloma & Pendleton, 1991• Payne, Bergin, Bielema, & Jenkins, 1991).

Βεβαίως κάθε παράθεμα ακολουθεί τους κανόνες μιας βιβλιογραφικής παραπομπής και μπορεί να αντικατασταθεί επαρκώς και μόνο από αυτή

Παραδείγματα παραθέματος

Παράδειγμα:

...Πυρήνα της ερμηνείας του Stewart αποτελεί η θέση ότι η σύνεση συνιστά την ικανότητα του ανθρώπου να κρίνει την ορθή συμβουλή, όταν του δίνεται, ικανότητα που σαφώς δεν ταυτίζεται με το να μπορεί ο ίδιος να δώσει συμβουλές. Ο σχολιαστής, ακολουθώντας το 1143a11-13, όπου ο φιλόσοφος προσπαθεί να διαχωρίσει την σύνεση από την φρόνηση, θα καταλήξει στο ότι:

«Η πλειονότητα των ανθρώπων [...] δεν θα καταφέρουν ποτέ να καταστούν φρόνιμοι και 'επιτακτικοί', αλλά είναι, στην καλύτερη περίπτωση, μόνο έξυπνοι στο να ακολουθούν [τους άλλους] ή στο να κρίνουν, δηλαδή, συνετοί».

Παραδείγματα παραθέσεων

- Ο Constant προτείνει πως, όταν μια αρχή δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε μια κοινωνία, τότε θα πρέπει να βρεθεί μία άλλη αρχή, η οποία θα παίζει έναν διαμεσολαβητικό ρόλο μεταξύ της πρώτης, θεμελιώδους, αρχής και της εφαρμογής της εν τέλει σε μια κοινωνία. Αυτό που διακρίνει τον Kant από τον Constant είναι η άποψη του πρώτου πως αυτή η αρχή, η έχουσα διαμεσολαβητική λειτουργία, δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να περιέχει εξαιρέσεις για την θεμελιώδη γενική αρχή. Κατά τον Kant, αυτή η αρχή-διαμεσολαβητής θα πρέπει να περιέχει μόνο τα μέσα, τον τρόπο δηλαδή με τον οποίο, η πρώτη αρχή θα μπορεί εν τέλει να καταστεί εφαρμόσιμη. Αξίζει να σημειωθεί πως, αν και ο Kant στο άρθρο του φαίνεται να εκφράζει τις ιδέες του μέσα από την οπτική της μεταφυσικής του δικαίου (Metaphysic of Right), ήδη με το παράδειγμα του επίδοξου δολοφόνου, φαίνεται να μιλά «μέσα από το πεδίο του εφαρμοσμένου νόμου»³.

□ ³ Sedgwick 1991, 50.

Παραδείγματα παραθέματος

- Όπως αναφέρεται διεξοδικότερα στο διάλογο «Ιππίας Μείζων» (297e-298b) και στο διάλογο «Συμπόσιο», πιο συγκεκριμένα στο εξής χωρίο: «Σ' αυτά λοιπόν τα ερωτικά, Σωκράτη, θα μπορούσες ίσως κι εσύ να μνηθείς. Όσο για την τέλεια μύηση και την αποκάλυψη, στις οποίες οδηγούν αυτές οι διδασκαλίες, εφόσον κάποιος ακολουθεί τον σωστό δρόμο, δεν ξέρω αν θα ήσουν ικανός γι' αυτές. Θα σου πω όμως εγώ, είπε, και δεν θα υστερήσω καθόλου σε προθυμία. Εσύ προσπάθησε να με παρακολουθήσεις, αν μπορείς [...] Έτσι θα αναγκαστεί να δει και την ομορφιά που υπάρχει στις ασχολίες και στις συνήθειες, και θα αντιληφθεί ότι όλα αυτά είναι συγγενικά μεταξύ τους, ώστε θα θεωρήσει την ομορφιά του σώματος κάτι χωρίς ιδιαίτερη σημασία. (210a-c)»³.

³Πλάτων Συμπόσιον, (ή Περί έρωτος), Εισαγωγή-μετάφραση-Σημειώσεις: Ανδρεάδη Ηλέκτρα, Κάκτος, Αθήνα 19921, σ.131

Παραδείγματα παραθέματος

Παράδειγμα:

...Αποσαφηνίζεται, λοιπόν, σε αυτό το σημείο, ότι ο σχολιαστής εστιάζει το ενδιαφέρον του στις διαφορές μεταξύ σύνεσης και φρόνησης και στο να περιγράψει το έργο της εκάστοτε αρετής. Στην αναζήτηση του αυτή, ο Greenwood θα περιορίσει την σύνεση στο επίπεδο της γνώμης, επιμένοντας ότι ο συνετός ως συνετός δεν εμπλέκεται στην προαίρεση, αλλά το έργο του έγκειται στο να:

«ακούει τον συλλογισμό όπως του περιγράφεται από άλλους που έχουν ήδη βουλευθεί. Κατανοεί το νόημα των συλλογισμών τους και διατυπώνει, τελικά, γνώμη σχετικά με το εάν αυτοί είναι, ανάλογα με την περίπτωση, σωστοί ή λανθασμένοι»¹.

¹ Greenwood, (1909), σ. 68.

Πώς γράφουμε σημειώσεις

Σημείωση είναι: Οτιδήποτε χρησιμοποιούμε στο περιθώριο του κειμένου μας. Οι σημειώσεις μπαίνουν:

- Είτε στο τέλος της εργασίας, «σημειώσεις τέλους»
- Είτε, στο κάτω μέρος της σελίδας, «υποσημειώσεις»

Η σημείωση μπορεί να λειτουργεί ως:

- Ως βιβλιογραφική παραπομπή
- Όταν επιθυμούμε μια γενικότερη καταγραφή της βιβλιογραφίας που αφορά στο θέμα
- Όταν προβαίνουμε σ' ένα επιπλέον σχόλιο, διασαφήνιση, την οποία κρίνουμε ως μια επιπλέον επεξήγηση και δεν επιθυμούμε να υπάρχει στην κυρίως ανάπτυξη του κεφαλαίου μας

Παραδείγματα σημειώσεων

Παραδείγματα σημειώσεις τέλους:

Σημειώσεις

1. Στο τμήμα των Βιβλιογραφικών Αναφορών παραθέτουμε τα στοιχεία της πηγής που έχουμε μελετήσει. Έτσι, στο παραπάνω παράδειγμα αναφέρουμε τα στοιχεία του κειμένου της Cunningham-Burley, 1990.
2. Ο Kleinman (1981, όπ. αναφ. στο Cunningham-Burley, 1990), υποστήριξε πως η “ασθένεια” προσδιορίζεται κατ’ αρχάς στο κοινωνικό πεδίο.

Παραδείγματα σημειώσεων

Παραδείγματα – υποσημειώσεις:

...θα πρέπει να εντάξουμε την θέση που διατυπώνει στον Πρόλογο της Φιλοσοφίας του Δικαίου ότι «το έλλογο είναι το ενεργώς πραγματικό (wirklich) και το ενεργώς πραγματικό είναι έλλογο»¹.

¹ Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1991), *Elements of the Philosophy of Right*, translated by H. B. Nisbet, ed: A. Wood, Cambridge: Cambridge University Press, 20.

Παραδείγματα σημειώσεων

Παραδείγματα - υποσημειώσεις:

...Αυτές είναι ερμηνείες ή κατηγορίες που έχουν αποδοθεί στη πολιτική φιλοσοφία του Hegel στο παρελθόν και σε ένα βαθμό συνεχίζονται και σήμερα².

² Ενδεικτικά: για μία κριτική στον Hegel ως συντηρητικό στοχαστή που δικαιολογεί ηθικά και υπερασπίζεται το την τάξη πραγμάτων της εποχής του: Marx, Karl (1970), *Critique of Hegel's Philosophy of Right*, translated by A. Jolin and J. O'Malley, ed: J. O'Malley, Cambridge: Cambridge University Press. Για μία ερμηνεία της πολιτικής φιλοσοφίας του Hegel ως ολοκληρωτικής παραπέμπω στο Popper Karl, (2013), *The Open Society and Its Enemies*. Princeton and Oxford: Princeton University Press. Για μία πιο μετριοπαθή ανάλυση του έργου του Hegel που φέρνει την φιλοσοφία του πιο κοντά στην πολιτική θεωρία της σοσιαλδημοκρατίας παραπέμπω στο Vieweg, Klaus (2017), "The End of Capitalism and its Future: Hegel as Founder of the Concept of a Welfare State", *Filozofija i drustvo*, vol. 28: 3, 495 – 506 και στο Kain, Philip J. (2014), "Hegel and the Failure of Civil Society", *The Owl of Minerva*, vol. 46: 1-2, 43-65. Επίσης, για μία πιο ριζοσπαστική άποψη που επιχειρεί να παντρέψει τον Hegel με ένα είδος σοσιαλισμού της αγοράς παραπέμπω στο Kain, Philip J. (2014), "Alienation and Market Socialism: Comments on Schweickart's "Marx's Democratic Critique of Capitalism and Its Implication for a Viable Socialism", *The Owl of Minerva* vol. 46:1 – 2 και στο Kuch, Hannes (2016), "Real utopias, reciprocity and concern for others", *Philosophy and Social Criticism*, vol. 42: 9, 1 – 23.

Παραδείγματα σημειώσεων

Παραδείγματα – υποσημειώσεις:

...Άρα ο χρόνος είναι η σφαίρα του σύμπαντος¹⁶.

¹⁶ Simplicii In Physicorum IV 10 σελ. 700- 701. Τη στιγμή που ο Αριστοτέλης δεν δίνει ιδιαίτερη σημασία στην αντιμετώπιση της θέσης αυτής ο Σιμπλίκιος παρουσιάζει τα αδύναμα σημεία της. Κατά τον Σιμπλίκιο ο χρόνος δεν μπορεί να είναι η σφαίρα διότι είναι διαφορετικό το να βρίσκεται κάτι μέσα στο χρόνο και διαφορετικό το να βρίσκεται κάτι σε έναν τόπο. Επίσης τα μέρη του χρόνου είναι διαφορετικά από τα μέρη της σφαίρας. Ο χρόνος είναι «εν τω γίνεσθαι» ενώ η σφαίρα όχι. Τα μέρη της σφαίρας είναι εδώ και εκεί ενώ ο χρόνος κυλάει για όλα τα μέρη ταυτόχρονα. Τέλος η σφαίρα είναι σωματική, αντίθετα ο χρόνος δεν είναι.

Παραδείγματα σημειώσεων

Παραδείγματα – υποσημειώσεις:

Μετάφραση³ : Η.Ν.6/10: 1142b34-1143a18:

³ Η μετάφραση είναι δική μου.

Παραδείγματα σημειώσεων

Παραδείγματα – υποσημειώσεις:

- ...Το ερώτημα της σχέσης των δύο αρετών θεματοποιεί ο J. A. Stewart⁴, ήδη, από τις πρώτες σειρές της ανάλυσης του για την σύνεση. Η απάντηση του σχολιαστή έγκειται στο να κατανοήσει την σύνεση ως «ένα ακόμα στοιχείο εντός της φρόνησης ή μία διανοητική έξη συγγενή της τελευταίας»⁵.

⁴ Stewart, (1899).

⁵Stewart, (1899), σ. 84.